

O'ZBEKISTON MILLIY STANDARTI

Poyafzal - Aksessuarlar uchun sinov usullari: Metall aksesuarlar — Korroziya chidamlilik

Rasmiy nashr

NATIONAL STANDARD OF UZBEKISTAN

Footwear — Test methods for accessories: Metallic accessories — Corrosion resistance

Official edition

**Ushbu standartni O'zbekiston Respublikasi hududida rasmiy chop etish mutloq
huquqi O'zbekiston standartlar institutiga tegishli**

O'zMSt ISO 22775:2024 (ISO 22775:2004, IDT)

O'ZBEKISTON MILLIY STANDARTI

Poyafzal - Aksessuarlar uchun sinov usullari: Metall aksesuarlar — Korroziya chidamlilik

Rasmiy nashr

(ISO 22775:2004, IDT)

O'ZBEKISTON STANDARTLAR INSTITUTI

Toshkent

SO‘Z BOSHI

1. O‘zbekiston standartlar instituti tomonidan ISHLAB CHIQILDI VA TASDIQLASHGA TAQDIM ETILDI.

2. O‘zbekiston standartlar institutining 2024 yil 15-iyuldagi 37/XSt-sonli buyrug‘i bilan TASDIQLANDI.

3. Ushbu standart ISO 22775:2004 “Footwear — Test methods for accessories: Metallic accessories — Corrosion resistance” standartiga aynan o‘xshash

4. DASTLABKI JORIY ETILISHI

Ushbu standartni va unga bo‘lgan o‘zgartishlarni O‘zbekiston hududida joriy etish haqidagi axborot O‘zbekiston texnik jihatdan tartibga solish agentligi tomonidan nashr etiladigan ko‘rsatkichda chop etiladi. Ushbu standartni qayta ko‘rib chiqish yoki bekor qilish haqidagi muvofiq axborot O‘zbekiston texnik jihatdan tartibga solish agentligi tomonidan nashr etiladigan axborot ko‘rsatkichida chop etiladi.

Ushbu standartni O‘zbekiston hududida rasmiy chop etish mutloq huquqi O‘zbekiston standartlar institutiga tegishli

Mundarija

Muqaddima	V
1 Qo‘llash doirasi	1
2 Atamalar va ta’riflar	1
3 Prinsip	1
4 Jihozlar, materiallar va reaktivlar	1
5 Sinov namunalari	2
6 Konditsionerlash	2
7 Jarayon	2
7.1 Usul 1.....	2
7.2 Usul 2.....	3
8 Natijalarni hisoblash va ifodalash	3
8.1 Usul 1.....	3
8.2 Usul 2.....	3
9 Sinov hisoboti	3
Bibliografik ma’lumotlar	5

Muqaddima

ISO (Xalqaro standartlashtirish tashkiloti) - milliy standartlar organlarining (ISO a'zolari) butun dunyo federatsiyasi. Xalqaro standartlarni tayyorlash bo'yicha ishlar odatda ISO texnik qo'mitalari orqali amalga oshiriladi. Texnik qo'mita tashkil etilgan mavzudan manfaatdor bo'lgan har bir a'zo organ ushbu qo'mitada vakillik qilish huquqiga ega. Ishda ISO bilan hamkorlikda xalqaro tashkilotlar, davlat va nodavlat tashkilotlar ham ishtirok etmoqda. ISO xalqaro elektrotexnika komissiyasi (IEC) bilan elektrotexnika standartlashtirishning barcha masalalarida yaqindan hamkorlik qiladi.

Xalqaro standartlar ISO/IEC direktivalarining 2-qismida keltirilgan qoidalarga muvofiq ishlab chiqilgan.

Texnik qo'mitalarning asosiy vazifasi xalqaro standartlarni tayyorlashdir. Texnik qo'mitalar tomonidan qabul qilingan Xalqaro standartlar loyihalari ovoz berish uchun a'zo organlarga yuboriladi. Xalqaro standart sifatida e'lon qilish ovoz beruvchi a'zo organlarning kamida 75% tomonidan ma'qullanishi kerak.

Ushbu hujjatning ayrim elementlari patent huquqlarining predmeti bo'lishi mumkinligiga e'tibor qaratiladi. ISO patent huquqlarining birortasini yoki barchasini aniqlash uchun javobgar emas.

ISO 22775 standartlashtirish bo'yicha Evropa qo'mitasi (CEN) tomonidan ISO/TC 216 poyabzal qo'mitasi bilan hamkorlikda ISO va CEN o'rtasidagi texnik hamkorlik to'g'risidagi bitimga (Vena kelishuvi) muvofiq tayyorlangan.

Ushbu hujjatning butun matnida "...ushbu Yevropa standarti..." so'zini "...ushbu xalqaro standart..." degan ma'noda o'qing.

Ushbu hujjat (EN ISO 22775:2004) CEN/TC 309 "Oyoq kiyimlari" tomonidan ishlab chiqilgan bo'lib, uning kotibiyati AENOR tomonidan amalga oshiriladi, ISO/TC 216 "Oyoq kiyim" texnik qo'mitasi bilan hamkorlikda.

Ushbu Evropa standartiga milliy standart maqomi eng kechi 2005 yil iyuniga qadar bir xil matnni nashr qilish yoki tasdiqlash yo'li bilan beriladi va ziddiyatli milliy standartlar 2005 yil iyunidan kechiktirmay bekor qilinadi.

CEN/CENELEC ichki qoidalariga muvofiq, quyidagi mamlakatlarning milliy standartlar tashkilotlari ushbu Yevropa standartini amalga oshirishlari shart: Avstriya, Belgiya, Chexiya, Daniya, Finlyandiya, Fransiya, Germaniya, Gretsiya, Islandiya, Irlandiya, Italiya, Lyuksemburg, Niderlandiya, Norvegiya, Portugaliya, Ispaniya, Shvetsiya, Shveytsariya va Buyuk Britaniya.

O'ZBEKISTON MILLIY STANDARTI

**POYAFZAL - AKSESSUARLAR UCHUN SINOV USULLARI: METALL
AKSESUARLAR — KORROZIYA CHIDAMLILIK**

**ОБУВЬ — МЕТОДЫ ИСПЫТАНИЙ АКЦЕССУАРОВ: МЕТАЛЛИЧЕСКИЕ
АКЦЕССУАРЫ — УСТОЙЧИВОСТЬ К КОРРОЗИИ**

**FOOTWEAR — TEST METHODS FOR ACCESSORIES: METALLIC
ACCESSORIES — CORROSION RESISTANCE**

Amalga kiritish sanasi 15.09.2024 y.

1 Qo'llash doirasi

Ushbu hujjat metall sirtining atmosfera ifloslanishi tufayli vizual ravishda o'zgarishiga (1-usul: sulfidning xiralashishi) yoki sho'r suv ta'sirida korroziyaga (2-usul: sho'r suvning korroziyasi) moyilligini aniqlashning ikkita usulini belgilaydi.

2 Atamalar va ta'riflar

Ushbu hujjatning maqsadlari uchun quyidagi atama va ta'rif qo'llaniladi.

korroziyaga qarshilik

Atmosfera ifloslanishining kimyoviy ta'sirida yoki sho'r suv ta'sirida o'zgarmasligi sababli metall sirtining moyilligi.

3 Prinsip

3.1 Usul 1

Sinov namunasi 1 soat davomida past konsentratsiyali vodorod sulfidi gazi bo'lgan nam atmosferada saqlanadi. Keyin rang o'zgarishi belgilari uchun namuna sub'ektiv baholanadi.

3.2 Usul 2

Natriy xlorid eritmasi bilan to'yingan paxta batisti sinov namunasiga o'raladi. Keyin bu yig'im yopiq paketda 24 soat davomida xona haroratida saqlanadi. Keyin sinov namunasi korroziya belgilari uchun sub'ektiv baholanadi va batist dog'lar uchun baholanadi.

4 Jihozlar, materiallar va reaktivlar

4.1 Usul 1

4.1.1 Kipps generatori yoki boshqa vodorod sulfidi manbai.

OGOHLANTIRISH - Vodorod sulfidining o'ta zaharliligi tufayli ushbu uskundan faqat malakali xodimlar foydalanishi kerak.

4.1.2 Tutun shkafi

4.1.3 Muhrlash mumkin bo'lgan va sinov namunasini saqlash uchun yetarli o'lchamdagi shisha idish.

4.1.4 Shisha idish hajmining mingdan biriga teng hajmli shisha naycha (4.1.3).

4.1.5 Sinov namunasini shisha idishda (4.1.3) to'xtatib turish vositalari, gaz uning atrofida erkin aylanishi uchun.

izoh Kichik sinov namunalari uchun tikuv iplari mos keladi; kattaroq namunalar ostidagi plastik tayanchlarni talab qilishi mumkin.

4.2 Usul 2

4.2.1 Paxta batistini (4.2.2) va sinov namunasini o'z ichiga olish uchun yetarli o'lchamdagi muhrlangan polietilen (PE) qoplar.

4.2.2 Qatlamsiz o'lchamdagi va oqartirilgan paxta batisti, maydoni sinov namunasining sirt maydonidan taxminan besh baravar ko'p.

Izoh Paxta batist - bu turli xil nozik sifatlarda tayyorlangan nozik tekis mato.

4.2.3 30 g/dm³, zichlikdagi natriy xlorid eritmasi, paxta batistini to'liq to'yintirish uchun etarli miqdor (4.2.2).

5 Sinov namunalari

5.1 1 va 2-usullarning har biri ikkita sinov namunasini talab qiladi, ulardan biri reagentlarga ta'sir qilishi va ikkinchisi ta'sir qilingan namunaning har qanday shikastlanishi yoki rangi o'zgarishini vizual ravishda solishtirish uchun mos yozuvlar sifatida ishlatilishi kerak. Agar ikkala usul ham bajarilishi kerak bo'lsa, ikkala holatda ham bir xil mos yozuvlar namunasidan foydalanish mumkin.

Har bir sinov uchun faqat bitta sinov qismi mavjud bo'lsa, namunani ikki qismga bo'ling (Izohga qarang). Korroziyaga yoki hiralashishga eng kam chidamli bo'lgan qismni o'z ichiga olgan bo'lak reagentlarga ta'sir qilishi kerak. Agar kesish mumkin bo'lmasa, ta'sir qilishdan oldin sinov namunasining kamchiliklari, belgilari va umumiy ko'rinishi tafsilotlarini yozib oling.

Izoh Ushbu sinovni komponentning bir qismida o'tkazishga ruxsat beriladi, agar sinovdan o'tgan qism to'liq komponentning korroziyaga yoki hiralashishga eng kam chidamli bo'lgan qismi bo'lsa. Bu bir qator sabablarga ko'ra zarur bo'lishi mumkin, masalan:

- 1-Usul: to'liq komponent idishga sig'ish uchun juda katta (4.1.3)
- 2-Usul: to'liq komponent paketga sig'ish uchun juda katta (4.2.1).

5.2 Sinov namunasidan mos o'lchamdagi bo'lakni kesib oling. Ushbu qism korroziyaga yoki hiralashishga eng kam chidamli bo'lgan qismni o'z ichiga olishi kerak.

5.3 Reagentlar ta'sirida bo'ladigan komponentning har qanday kesilgan qirralarini epoksid qatroni bilan yoping va sinovni davom ettirishdan oldin qatronning kamida 24 soat qotib qolishiga imkon bering.

6 Konditsionerlash

Sinov namunalarini sinovdan oldin konditsionerlash shart emas va sinovni standart atmosferada o'tkazish shart emas.

7 Jarayon

7.1 Usul 1

7.1.1 Shisha naychani (4.1.4) suv bilan to'ldiring va uni idishning pastki qismiga quyning (4.1.3).

7.1.2 Idishni yoping va idish ichidagi namlikning oshishi va barqarorlashishi uchun uni kamida 1 soatga qoldiring.

7.1.3 Idishni oching va sinov namunalaridan birini ichkariga qo'ying, tikuv iplari yoki plastmassa tayanchlar (4.1.5) yordamida namunani idish tagiga yoki suvga tegmasligi uchun osib qo'ying yoki qo'llab-quvvatlang.

7.1.4 Shisha naychani quriting, uni vodorod sulfidi gazi bilan to'ldiring (4.1.1) va uni muhrlang.

OGOHLANTIRISH Vodorod sulfidi gazi juda zaharli va yoqimsiz hidga ega. Hech qanday gazdan nafas olmaslik uchun juda ehtiyot bo'lish kerak va bu sinov tutunli shkafda o'tkazilishi kerak.

7.1.5 Bir vaqtning o'zida to'ldirilgan shisha naychadan muhrni olib tashlang va trubkani idishga joylashtiring. Darhol idishni qayta yoping.

7.1.6 60 ± 5 daqiqadan so'ng sinov namunasini idishdan olib tashlang.

7.1.7 Ikki sinov namunasini, biri vodorod sulfidi gaziga ta'sir qilgan va ikkinchisi bo'lmagan, yorqin bilvosita yorug'lik sharoitida yonma-yon joylashtiring.

7.1.8 Ikki sinov namunasini turli ko'rish burchaklaridan vizual ravishda solishtiring va 8.1-bandda ko'rsatilgan shkala bo'yicha farqni baholang.

1-Izoh Tozalangan va ishlov berilmagan sinov namunasi o'rtasidagi farq vizual tarzda baholanadi.

2-Izoh Ushbu sinovda sinov namunasiga har qanday zarar yoki rang o'zgarishining tegishlilikini baholash juda sub'ektiv jarayondir. Shuning uchun materialning tavsiya etilgan qo'llanilishi haqida iloji boricha ko'proq ma'lumotga ega bo'lish va yakuniy hisobotga sinov namunasi tomonidan yetkazilgan zararining to'liq tavsifini kiritish muhimdir. Baholash bir necha kishi, ideal holda kamida uch kishi tomonidan amalga oshirilishi tavsiya etiladi.

3-Izoh Nikel bilan qoplangan buyumlar ushbu sinovda nisbatan yomon ishlashi mumkin. Jiddiy rang o'zgarishiga e'tibor bermaslik kerak, agar u bir xil bo'lsa.

7.2 Usul 2

7.2.1 Paxta batistini (4.2.2) xona haroratida natriy xlorid eritmasi (4.2.3) bilan to'yintiring.

7.2.2 Sinov namunalaridan birini nam paxta batistiga yumshoq qilib o'rab, batist va namuna o'rtasidagi aloqa maydoni maksimal darajada bo'lishini ta'minlang.

7.2.3 Sinov namunasini va paxta batist majmuasini paketga joylashtiring (4.2.1). Paketni ichkaridan havo chiqarmasdan, qisman shishiradigan qilib yoping.

7.2.4 Paket va yig'mani xona haroratida 24 soat \pm 1 soat davomida saqlang. Keyin yig'mani paketdan olib tashlang va sinov namunasini paxta batistidan oling.

7.2.5 Sinov namunasini va paxta batistini oqayotgan vodoprovod suvida to'liq yuvib tashlang va ikkalasini quriting.

7.2.6 Paxta batisti va ikkita sinov namunasini, biri sho'r suvga duchor bo'lgan, ikkinchisi esa yo'q, yorqin bilvosita yorug'lik sharoitida yonma-yon joylashtiring.

7.2.7 Ikki sinov namunasini turli ko'rish burchaklaridan vizual tarzda solishtiring (7.1.8-bandga qarang) va farqni 8.2-bandda ko'rsatilgan shkala bo'yicha baholang. Paxta batistining har qanday bo'yalganini ham yozib oling. Baholash bir necha kishi, ideal holda kamida uch kishi tomonidan amalga oshirilishi tavsiya etiladi.

8 Natijalarni hisoblash va ifodalash

8.1 Usul 1

Vodorod sulfidi ta'sirida bo'lgan sinov namunasi va ta'sirlanmagan namuna o'rtasidagi farqni baholash uchun quyidagi shkala qo'llanilishi kerak:

- 5 - Hech qanday o'zgarish yo'q
- 4 - Bir oz forma o'zgarishi
- 3 - Bir oz har xil o'zgarish
- 2 - Belgilangan o'zgarish
- 1 - Juda sezilarli o'zgarish

8.2 Usul 2

Tuzli suv ta'sirida bo'lgan sinov namunasi va ta'sirlanmagan namuna o'rtasidagi farqni baholash uchun quyidagi shkala qo'llanilishi kerak:

- 5 - Hech qanday o'zgarish yo'q
- 4 - Bir oz forma o'zgarishi
- 3 - Bir oz har xil o'zgarishi yoki yengil zanglash
- 2 - Belgilangan o'zgarish yoki sezilarli zanglash
- 1 - Juda sezilarli o'zgarish, rang o'zgarishi yoki zanglash

9 Sinov hisoboti

Sinov hisobotida quyidagi ma'lumotlar bo'lishi kerak:

- a) ushbu hujjatga havola, EN ISO 22775;
- b) sinov usuli (1-usul: sulfidli hiralashish yoki 2-usul: sho'r suvning korroziyasi) qo'llaniladi;
- c) sinov namunasining to'liq tavsifi va uning tarkibi, shu jumladan savdo kodlari, ranglari, tabiati va boshqalar;
- d) 8.1 yoki 8.2 darajasida rang o'zgarishi yoki korroziya miqdori va baholashni o'tkazgan odamlar soni;

- e) 2-usul uchun paxta batistining har qanday bo'yalishi;
- f) ushbu sinov usulidan har qanday og'ish va natijaga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan har qanday hodisa;
- g) sinov sanasi.

